

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำมาใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาลดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-5)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่ง

ทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551ช : 8)

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้การสอน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยนำเอาสิ่งที่มีความสำคัญกับการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดความรักความภาคภูมิใจและให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ตลอดจนเกิดความรัก ความภูมิใจและความผูกพันกับท้องถิ่นและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ท้องถิ่นบ้านค่านางคุ้ม และบ้านโนนสวรรค์ เป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม มีการประกอบอาชีพ ปลูกข้าว ปลูกถั่วลิสงเพื่อดำรงชีวิตในท้องถิ่น การปลูกถั่วลิสงของท้องถิ่นบ้านค่านางคุ้ม และบ้านโนนสวรรค์ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นมาก ชาวบ้านจะปลูกถั่วลิสงหลังจากทำการเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงต้นเดือนตุลาคมชาวบ้านก็จะปลูกถั่วลิสง ถึงเดือนเมษายนก็จะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนและใช้จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ถั่วลิสงเป็นพืชตระกูลถั่วที่ให้ประโยชน์ทั้งเป็นพืชบำรุงดิน และขายเป็นรายได้สำหรับชาวบ้านค่านางคุ้มและบ้านโนนสวรรค์ การปลูกถั่วลิสงจะมีทั้งพื้นที่อาศัยน้ำชลประทานและไม่อาศัยน้ำชลประทาน แต่การปลูกถั่วลิสงหลังเก็บเกี่ยวข้าวโดยไม่อาศัยน้ำชลประทานสามารถทำได้ในบางพื้นที่เท่านั้น บ้านค่านางคุ้ม บ้านโนนสวรรค์ และชุมชนใกล้เคียง ในฤดูฝนจะปลูกตามไร่นาสลับกับการปลูกมัน หรือ การปลูกฮ้อย เพื่อป้องกันดินเสื่อมโทรม ส่วนในฤดูแล้งจะปลูกในนาข้าวหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว โดยอาศัยน้ำจากห้วยหนองคลองบึง และฝายน้ำล้น ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพสูง พ่อค้ารับซื้อในราคาที่สูง ราคาจะอยู่ประมาณ 150-200 บาท/ปี๊บ สร้างรายได้เสริมเป็นอย่างดีให้แก่คนในท้องถิ่น โดยมีรายได้ประมาณ 20,000 – 70,000 บาทต่อครัวเรือน จึงทำให้มีการปลูกถั่วลิสงเป็นอาชีพที่คนในท้องถิ่นนิยมปลูกกันเรื่อยมา

ปี พ.ศ. 2548 วงดนตรีพื้นบ้านอีสานโปงลาง โรงเรียนค่านางคุ้มโนนสวรรค์ ได้ก่อตั้งขึ้นโดยนางบริบูรณ์ พัฒนจักร ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ดนตรีและศิลปะ ได้เห็นความสำคัญของอาชีพการปลูกถั่วลิสงของชาวบ้านค่านางคุ้มและบ้านโนนสวรรค์ โดยในระยะเริ่มแรกได้จัดให้มีการแสดงการฟ้อนเลียนแบบการปลูกถั่วลิสง เพื่อความสนุกสนาน ในงาน

กิจกรรมระดับโรงเรียน เช่น งานวันแม่แห่งชาติ งานวันเด็ก งานวันปัจฉิมนิเทศ ระยะต่อมาได้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เช่น งานส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ งานต้อนรับคณะผ้าป่าสามัคคี งานบุญบั้งไฟ จนกระทั่งได้เข้าร่วมแสดงในงานประเพณีสำคัญต่าง ๆ ทั้งในระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ต่อมา นางบริบูรณ์ พัฒนจักร จึงได้ศึกษารูปแบบการแสดงที่ประชาชนสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คือ หมากถั่วดิน ของบ้านค่านางค่อม และบ้านโนนสวรรค์ให้รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นที่นิยมปลูกและเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภคและพ่อค้าแม่ค้า ก่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชนที่สร้างรายได้ จึงมีการปลูกในทุกครัวเรือน ต่อมาได้คิดเขียนโน้ตดนตรีทำนองลายพื้นบ้านขึ้น เพื่อบรรเลงประกอบทำพ็อนโดยได้นำทำนองลายใหญ่ ลายโปงลาง ลายภูไท และลายเชิงอีสานมาประยุกต์ท่วงทำนองเข้าด้วยกัน เพื่อใช้บรรเลงประกอบ ทำพ็อนให้เกิดความไพเราะสนุกสนาน ให้ชื่อว่า “โน้ตลายหมากถั่วดิน” ส่วนทำพ็อนได้ประยุกต์จากลีลาท่าทางของการเก็บเกี่ยวหมากถั่วดิน ผสมผสานกับรูปแบบทำพ็อนของนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานให้มีท่าทางและลีลาอ่อนช้อยสวยงาม และได้ตั้งชื่อทำพ็อนว่า “พ็อนหมากถั่วดิน”

นางบริบูรณ์ พัฒนจักร จึงได้พิมพ์โน้ตและรูปแบบทำพ็อนหมากถั่วดิน เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนค่านางค่อม โนนสวรรค์และคณะครู อาจารย์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับของทุกคนและในโอกาสนี้ได้เชิญครูผู้สอนนาฏศิลป์ นางสาวศุภลดา ผลแก้ว ครูผู้สอนนาฏศิลป์ โรงเรียนบ้านเด็ควารินขำราบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบล เขต 1 ผู้ที่มีประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ และนายพญงค์ ทองคำ ครูผู้สอนดนตรี โรงเรียนยางอุ้มวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มาให้ข้อเสนอแนะ ดิชม และปรับปรุงแก้ไขจนโน้ตลายและทำพ็อนหมากถั่วดิน บ้านค่านาง บ้านค่อม โนนสวรรค์เป็นที่พึงพอใจของทุกคน จึงได้นำไปฝึกซ้อมให้กับผู้พ็อนและนักดนตรีของวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน (โปงลาง) โรงเรียนค่านางค่อม โนนสวรรค์ จนบรรเลงได้คล่องและพ็อนประกอบได้อย่างสวยงาม

การทำพ็อนหมากถั่วดินได้ทำการแสดงให้ผู้ชมชมครั้งแรกเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นวันซ้อมใหญ่ของวงดนตรีพื้นบ้านอีสานค่านางค่อม โนนสวรรค์เพื่อเตรียมเข้าร่วมกิจกรรมวันปัจฉิมนิเทศและพิธีมอบวุฒิบัตรนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในวันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2548 การจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สร้างสรรค์และพัฒนาการทำพ็อนหมากถั่วดิน ทำให้ผู้วิจัยเห็นคุณค่าและต้องการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้กับชนรุ่นหลังต่อไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ

พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพ่อนหมากถั่วดิน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับท้องถิ่นและให้นักเรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดความรักความภาคภูมิใจ มีความผูกพันกับท้องถิ่นโดยการถ่ายทอดงานศิลปะทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นการพ่อนเลียนแบบมาจากขั้นตอนการเก็บเกี่ยวหมากถั่วดิน ของท้องถิ่นบ้านค่านางคุ่มและบ้านโนนสวรรค์ ซึ่งเชื่อมโยงสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 3.1 เข้าใจและแสดงออก ออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าทางนาฏศิลป์ถ่ายทอด ความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐานที่ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภูมิปัญญา หรือเรื่องราวในท้องถิ่นซึ่งสถานศึกษา สามารถเพิ่มเนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียน การสอน เอกสารประกอบการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมการดำรงชีวิต ทรัพยากรของท้องถิ่น ตามความต้องการอื่น ๆ ของท้องถิ่น (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. 2542 : 78)

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การศึกษา มีคุณภาพ เป็นการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น การประกอบอาชีพในท้องถิ่น การเรียนรู้และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทย ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงมีเนื้อหาว่า ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ โดยให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ว่าหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2546 : 49)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการพ่อนหมากถั่วดิน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพ่อนหมากถั่วดิน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพ่อนหมากถั่วดิน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 คน โรงเรียนค่านางค่อมโนนสวรรค์ ตำบลบึงเลิศ อำเภอมะขาม จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ

การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพ่อนหมากถั่วดิน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ทักษะการพ่อนหมากถั่วดิน

2.2.2 ความพึงใจของนักเรียน

2.3 เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการพ่อนหมากถั่วดิน ได้พัฒนา ขึ้นจากเนื้อหาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สาระที่ 3 สาระนาฏศิลป์ มาตรฐานที่ 3.1

เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ 3.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็น มรดก ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.4 สถานที่

โรงเรียนค่านางดุ่ม โนนสวรรค์ ตำบลบึงเลิศ อำเภอมะขาม จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้เป็นสุขโดยการประสานประสานความรู้ ความคิดเข้าด้วยกันในการแก้ปัญหา และได้รับการสั่งสมกันมาตามวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม และนำความรู้มาใช้แก้ปัญหาหรือปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัย เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข

การฟ้อนหมากถั่วดิน หมายถึง การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานที่นำรูปแบบขั้นตอนการเก็บเกี่ยวหมากถั่วดิน (ภาษากลางเรียกว่า ถั่วลิสง) ซึ่งเป็น ผลผลิตทางการเกษตรของคนในชุมชน ที่มีอาชีพปลูกถั่วดินมานานหลายปี มาสร้างสรรค์เป็นชุดการแสดง เพื่อถ่ายทอดและนำเสนอออกมาในรูปแบบของศิลปะการแสดง ท่ารำที่ได้จากการร่วมกันคิดประดิษฐ์ของคนในท้องถิ่น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ทำดินไปไร่หมากถั่วดิน ทำถอนต้นหมากถั่วดิน ทำปลิดฝักหมากถั่วดิน ทำตากหมากถั่วดิน ทำคว่ำหมากถั่วดิน ทำบรรจุถั่วใส่ถุง และทำเก็บอุปกรณ์

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครูที่ใช้ในการจัดกิจกรรมร่วมกันประกอบด้วยชุดกิจกรรม 5 ชุดกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเรียกว่าชุดกิจกรรมประกอบด้วย ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกหมากถั่วดิน หมายถึง ขั้นตอนการเตรียมดิน การเลือกเมล็ดพันธุ์ การบำรุงรักษา รวมทั้งการเก็บเกี่ยวถั่วลิสง

ชุดกิจกรรมที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการฟ้อน หมายถึง ตำนานการฟ้อนรำ การฟ้อนพื้นบ้านอีสาน

ชุดกิจกรรมที่ 3 องค์ประกอบของการฟ้อนหมากถั่วดิน หมายถึง ขั้นตอนการเก็บเกี่ยว ทำฟ้อน เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย

ชุดกิจกรรมที่ 4 การพือนหมากถั่วดิน หมายถึง รูปแบบการพือนหมากถั่วดิน ทั้ง 7 ท่า

ท่าที่ 1 ท่าเดินไปไร่หมากถั่วดิน หมายถึง การเลียนแบบการเดินทางไปไร่หมากถั่วดิน โดยชาวบ้านจะนิยมปลูกตามทุ่งนา บริเวณหนองเรือ และลำห้วยต่าง ๆ ซึ่งการเดินทางชาวบ้านนิยมเดินทางด้วยเท้า

ท่าที่ 2 ท่าถอนต้นหมากถั่วดิน หมายถึง การเลียนแบบท่าทางการถอนต้นหมากถั่วดิน โดยโน้มตัวลงถอนต้นถั่วลิสงที่เจริญเติบโตเต็มที่ แล้วนำมาวางกองรวมกันเพื่อรอการปลิด โดยให้ปลายชี้ลงพื้นและให้โคนซึ่งมีฝักถั่วลิสงหงายขึ้นตากแดดเพื่อให้ดินแห้งแล้วเคาะออก ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและไม่เป็นโรคเน่าและมีเชื้อรา

ท่าที่ 3 ท่าปลิดฝักหมากถั่วดิน หมายถึง การเลียนแบบการนั่งเก็บฝักหมากถั่วดิน หรือ การปลิดฝักถั่วจากต้นถั่วที่ถอนขึ้นมา ด้วยมือ รวมทั้งเป็นการคัดเลือกถั่วลิสงที่เน่าฝักเล็กและยังไม่แก่เต็มที่ไปด้วย จึงทำให้ได้ถั่วลิสงที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในคุณภาพ

ท่าที่ 4 ท่าตากหมากถั่วดิน หมายถึง การเลียนแบบขั้นตอนการนำฝักหมากถั่วดินที่ปลิดจากต้นและล้างด้วยน้ำจนสะอาดบรรจุใส่ในตะกร้า ยกตะกร้าถั่วลิสงเพื่อนำมาตากแดด แล้วค่อยเกลี่ยหรือพลิกกลับกองถั่วลิสงเพื่อให้ถั่วลิสงถูกแดดให้ทั่วทุกฝัก จะได้ถั่วลิสงที่แห้งสนิท มีคุณภาพดี ในท้องถิ่นบ้านคำนางคุ่มและบ้านโนนสวรรค์นิยมตากบนกระดิ่ง ตะแกรงตาข่าย และแคร่ จนถั่วลิสงแห้งสนิท

ท่าที่ 5 ท่าคั่วถั่วลิสง หมายถึง การเลียนแบบขั้นตอนการทำหมากถั่วดินคั่วทราย นับตั้งแต่การนำทรายใส่กระทะ การคั่วให้ทรายร้อน การนำฝักถั่วลิสงใส่ลงไปในกระทะ ทนไปมาตลอดเวลาคั่วสุก การเททรายและฝักถั่วลงบนกระจากที่เป็นตะแกรงตาถี่ มีภาชนะสำหรับรองรับอยู่ด้านล่างจะเหลือแต่ฝักถั่วที่ คั่วสุกแล้ว และการนำถั่วไปผึ่งลมไว้ให้คลายร้อนอย่างสนิท ก่อนจะนำไปบรรจุในถุงพลาสติกหรือภาชนะที่ปิดฝาปิดสนิท เพราะถั่วจะกรอบ หอม มัน คงรสชาติเหมือนเดิม และสามารถเก็บไว้รับประทานได้นาน ๆ

ท่าที่ 6 ท่าบรรจุถั่วลิสงใส่ถุง หมายถึง การเลียนแบบท่าทางการบรรจุหมากถั่วดิน คั่วใส่ถุง และการตัดฝักที่ปริแตกซึ่งมีทรายเข้าไปทิ้ง แล้วค่อยบรรจุใส่ถุง ซึ่ลปากถุงหรือมัดด้วยหนังยางให้สนิทป้องกันอากาศเข้า จะเก็บได้นานเป็นเดือน และมีคุณภาพดีเหมือนเดิมเพื่อรอการนำไปจำหน่ายต่อไป

ทำที่ 7 ทำเก็บอุปกรณ์ หมายถึง การเขียนแบบทำทางการเก็บอุปกรณ์ในการ
ทำหมากถั่วดินคั่วทราย และการทำความสะอาดบริเวณ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย งาม
ตาและความปลอดภัยในการทำงานต่อไป

ชุดกิจกรรมที่ 5 การจัดการแสดงการพ้อนหมากถั่วดิน หมายถึง การเตรียมตัว
ก่อนการแสดง และการแสดงการพ้อนหมากถั่วดิน

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพด้านกระบวนการและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการเกิดจากการนำชุดกิจกรรมการ
เรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนแล้วทำการวัดผลระหว่างเรียน โดยใช้คะแนนจากใบกิจกรรม
แบบทดสอบย่อยและแบบวัดภาคปฏิบัติ ของนักเรียนทุกคนที่ได้จากทุกกิจกรรมการเรียนรู้
มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละกับคะแนนเต็ม ซึ่งต้องได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง เป็นประสิทธิภาพของผลโดยรวม เกิดจากการนำคะแนนของนักเรียน
ทุกคนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการ
เรียนรู้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบเป็นร้อยละกับคะแนนเต็ม ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าของนักเรียนที่เรียนด้วยชุด
กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพ้อนถั่วลิสง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามชุด
กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพ้อนถั่วลิสง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในด้านเนื้อหา
สภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ที่สอดคล้องกับการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การพ้อนหมากถั่วดิน ใน
ครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้แนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของ
สถานศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์
2. เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของ ผู้บริหาร ครู
และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการประกอบอาชีพ
ของนักเรียนที่ได้ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการพ่อนหมากถั่วดิน โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
ค่านางดุ่มโนนสวรรค์ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย
ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย